

#98

MENGYÁN András

MENGYÁN ANDRÁS (1945)

Formák logikája III/3. | Logic of Forms III/3., 1973

Akril, vászon | Acrylic on canvas, 150 x 150 cm
Jelezve hátoldalon | Signed on the reverse: Mengyán András Dátum: 1973

Kezdő ár | Starting price: 5 500 000 Ft / 15 278 EUR
Becsérték: 12 000 000 - 18 000 000 Ft
Estimate: 33 333 - 50 000 EUR

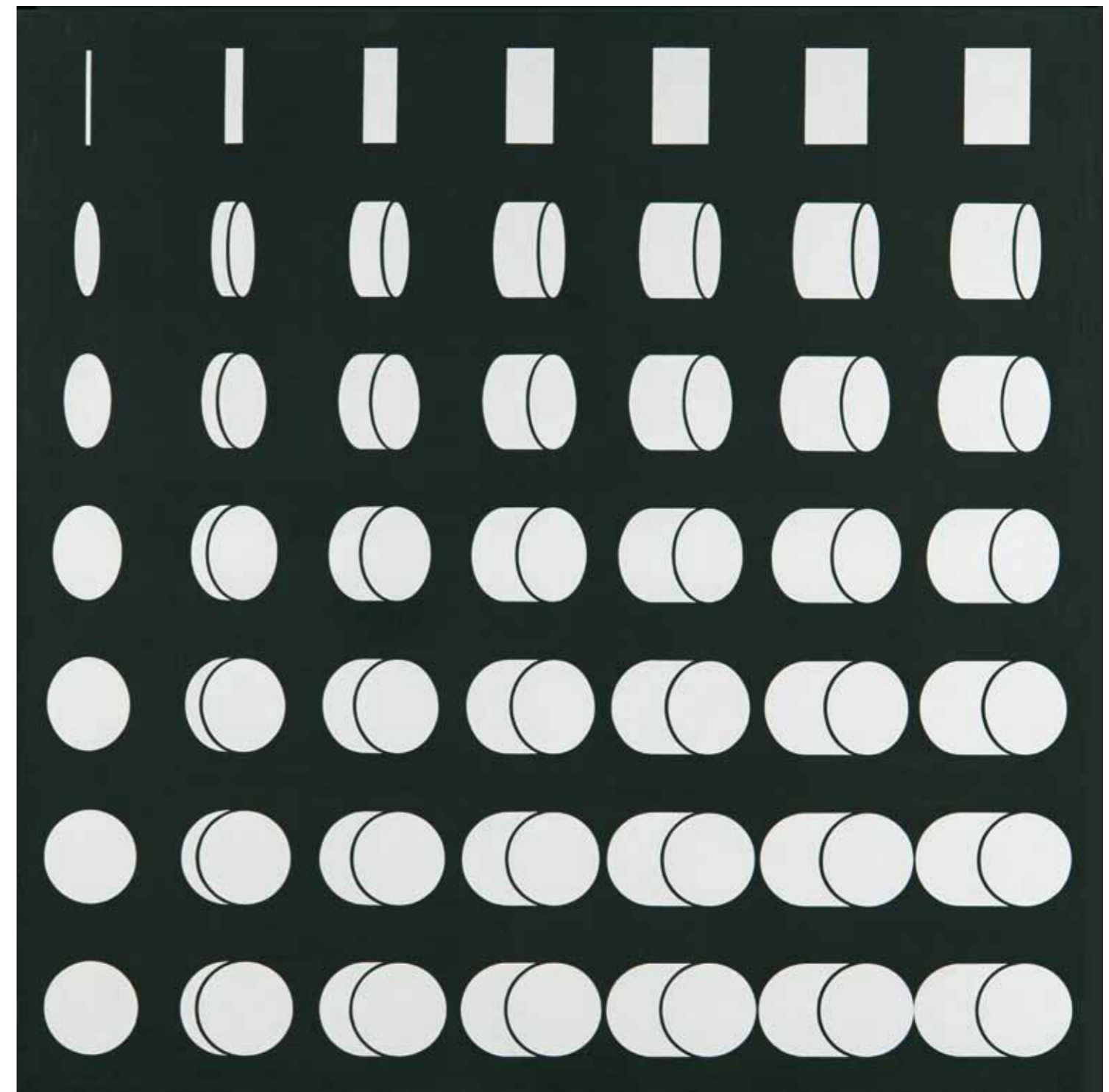
148

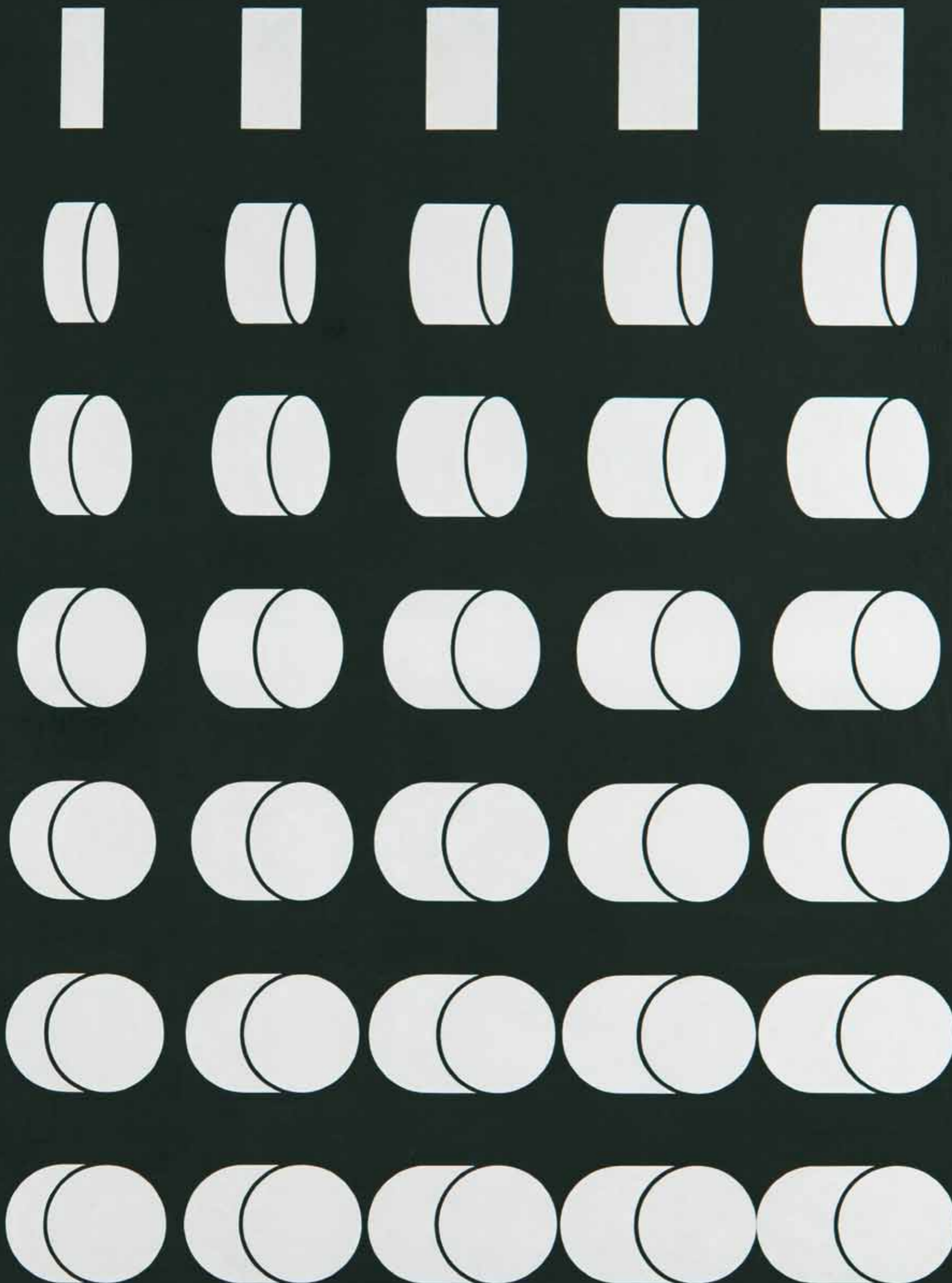
KIÁLLÍTVA | EXHIBITED:

| Jubileumi képzőművészeti kiállítás. Magyarország felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából.
Múcsarnok, Budapest, 1975. április 19. - május 18.

1. Mengyán András stúdiója

2. Sol LeWitt: Wall Drawing No. 260., 1975, MoMA, New York

Mengyán András 1964 és 1968 között ipari formatervezést tanult a Magyar Iparművészeti Főiskolán, és ez a háttér alapvetően meghatározta az eredetileg festőnek készülő fiatal gondolkodását, valamint a művészetekhez való hozzáállását. Eleve ez egy olyan szak volt a főiskolán, amely igen újnak számított (az első növendékek 1955-ben végeztek), és a hatvanas évek derekára épphogy csak elérte, hogy a hazai művészeti és a gazdasági élet képviselői (felismerjék az ipari esztétika jelentőségét és fontosságát.¹ De a racionalitás és gazdasági kényszerek, a tömeggyártás, a sorozatiság vagy a praktikum párosítása az esztétikai értelemben vett széppel és vizuális neveléssel – vagyis az ipari tervezőművészet (design), egy olyan terület, amely még egy évtizedig központi irányítás nélkül maradt. Körülbelül Mengyán iskolaéveivel párhuzamosan, azonban néhány képzőművészünkben is megfogalmazódott egyféle modern Gesamtkunst iránti igény. Az ország két fontosabb művészeti központjában is létrejött egy-egy olyan fiatalokból álló alkotóközösség, amely a klasszikus avantgárd törekvéseket felvállalva, a modern művészet népszerűsítését, elérhetőségét, vizuális környezetünk szebbé tételét tűzték ki céljuknak. Ez volt a Pécsi Műhely és a Budapesti Műhely.² Mengyán már a kezdetektől részt vett a budapesti alkotóközösség munkájában, amelynek programját Bak Imre, Fajó János és Nádler István dolgozta ki.

Mengyán, mérnöki énjét megtartva, a lelegejétől fogva sorozatokban gondolkodott. A matematikai számításokra épülő, általa kutató geometriai formák olyan kombinációit és struktúráit hozta létre, amelyeket „meghatározott mozgatható formák”-nak nevezett. Az érdekelte, hogy a különböző számban és variánsban megjelenő elemek bizonyos rendszer szerinti megjelenítése, milyen dinamikát, mozgást és térbeliséget hozhatnak létre. Ez alapján készítette el a hetvenes évekre saját színes formatárát, az ún. „M-formarendszert”, amelynek lényege a „formák és színek viszonyatainak egyfajta rendszerezése, a végtelen szín- és formalehetőségek logikai és esztétikai úton történő megközelítése”.³ E program egyik első megnyilvánulása a *Formák logikája* című sorozata, amelyen Mengyán 1969-1976 között dolgozott.

A *Formák logikájának* alapelve az ismétlés nélküli permutáció („meghatározott sorrend”) megalkotása síkban és térben. Az egész képfelület egy (láthatatlan) rácsrendszert, négyzethálót alkot, amely felbontja a hagyományos képteret. Az egyes képelemek, jelen esetben a téglalap és a kör, egy bizonyos matematikai szabály alapján minden irányból (balról-jobbra, fentről-le, átlósan is) logikus rendszert alkotnak. Mengyán a térbeliséget nem a perspektíva módszerével éri el, hanem

3. Mary Martin: Permutation of Five, Huddersfield Art Gallery, Anglia

egyfelől a semleges színek (fekete-fehér), valamint a semleges háttér és egyszerű geometrikus formák összeütköztetésével; másfelől eme elvont, változó (csökkenő-növekvő) nagyságú síkidomok (téglalap, kör) kombinatorikus viszonyon alapuló rendszerezésével. A rész felől halad az egész felé, és fordítva, ahogyan a vonalból és körből végül egy egészen új forma, egy köralakú hasáb lesz, vagyis annak kétdimenziós, síkba terített képe. A mozgás érzetét pedig egyrészt az ismétlés nélküli permutáció adja, amely kerül mindenféle szimmetriát, másrésztől annak felismerése, hogy az egymás utáni képelemek megadott fokozattal (0-1, 5-30-45-60-75-90) elfordulnak a következő formához képest. Hegyi Lóránd szerint Mengyán András munkássága a struktúraelvű művészet egyik legkonzekvensőbb, legintellektuálisabb vonulatát képviseli (Maurer Dóra, Gáyor Tibor, Gulyás Gyula vagy Csiky Tibor mellett).⁴ Mengyán a nyolcvanas évektől elhagyja a kétdimenziós felületet, hogy térkompozíciókat hozzon létre például fények, hangok, tükrök, tárgyak segítségével, amelyek már számításba veszik a befogadó jelentését is, aki mozgásával újabb és újabb kombinációkat és feszültségeket teremt.

FÖLDES LÉNA

¹ Csupán 1973-ban jött létre az Ipari tervezőintézet, majd 1975-ben megalakult az Ipari Formatervezési Tanács és a Tájékoztató Központ.

² A Pécsi Műhelyt a Lantos Ferenc által vezetett Iparművészeti Stúdió tagjai alapították 1970 körül: Aknai Tamás, Ficzek Ferenc, Halász Károly, Kismányoki Károly, Pinczehelyi Sándor, Szelényi Lajos, Szijártó Kálmán.

³ Mengyán 1971-es programjának kivonata az 1995-ös Múcsarnoki kiállításának katalógusában olvasható.

⁴ Hegyi Lóránd: *Struktúraelvű és geometrikus művészet Magyarországon 1968-1980*. In: *Ars Hungarica* 1991/1., 37.